

Forfatter: Bang, Herman

Titel: Værker i Mindeudgave

Citation: Bang, Herman: "Værker i Mindeudgave", i Bang, Herman: *Værker i Mindeudgave*, Gyldendal, 1920-1921, s. 6. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-bang06val-shoot-idm140121311463296.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i Mindeudgave

"Og de talte om disse to: Kærligheden og Døden."

7

DIGTE

NYTAAR 1887

AAR - Du Hersker, som kommer tyst,
baaret af Nattens lydløse, mægtige Vinger -
Aar, du ukendte, fremmede Herre, -
forkynd - forkynd, hvad Du bringer!

Tusinder Gange sendte den store Tid
fra sin Borg,
hvor han stum
stirrer paa Skæbnens evig rullende Hjul,
Aarene, sine kort levende Børn,
ud til Herskab over Jorden.

Men mere angstfuld trængtes aldrig Skaren
foran Aarets Herskerport
end nu, i denne første Nat,
den ganske Verdens Folk
raaber, Nyaar, foran din Dør.

Aldrig har de strenge Offerpræster,
der prøved i Templerne
Offerdyrs Tegn,
aldrig har de læst
tungere Tegn til tusindfoldigt Mord,
til Verdens Brand,
til Rigers Fald og til Folkeslags Død -
end nu tydes af en Verden i Nød:

8

Se kun de jernklædte Stater,
Kæmper, der maaler hinanden
med vrede og hævnssyge Blik,
mens trælsomt som hine Slaver,
der under Fogeders Pisk
slæbte Pyramidernes Sten,
Sten til Herskernes Gravmæler,
Folkene slider med bøjet Ryg,
bevogtet af Krigens truende Øje,
og bringer, Dag for Dag,
Byrde paa Byrde
til Lasten - til Bjærget
paa deres eget Bryst.

Mens som af selve Jorden
af Miner, af Kløfter
Hungren kalder frem
- som en frygtelig Dragesæd, -

Elendighedens Legioner med knyttede Hænder,
saa Jernmændene selv,
Kolosserne, skælver ved Skriget
og, værnende, løfter deres Sværd.
Et Skrig, uhyre, som var det Dommedagens Bulder
og sprængte det Himmel og Jord,
et Skrig om Ret,
et Skrig om Brød!

Nyaar! Hør dem, Skarerne for din Dør,
forkynd, hvad Du bringer!
Bar Du under din Kappe
nys, da Du kom,
Krigens blodige Dolk i en grusom Haand?
Bringer Du, umedlidende,
Menneskeheden, der stønner,
kun ny Angst og ny Trældoms Baand
til Gengæld for vore Bønner?
Aar, Du svarer ej! -
Kun langsomt, Stykke for Stykke,
ø løses din Gaade
til Sorg - eller
er der nogen, som tror det? -
til Lykke

Nu hviler, Nyhersker,
din første Nat over Skarerne tavs,
og Stjernerne, dens Øjne,
forraader intet.
De saá med samme Glimten
- var det af Glæde eller var det bag Taarer? -
Verden i Fryd og Verden fuld af Jammer.
Og fra det store Univers kommer der, Aar,
til Skarerne, som raaber for din Port,
intet Svar og intet Bud til Trøst -
tavs bliver din Nat.

KÆRLIGHEDS GUDER

I.

Amor -
glade Dreng med dit velforsynede Kogger,
umyndige Gud for det umyndige Folk.
Let til Haands er Du - som let til Bens din Mængde,
der sætter i Livets Jord kun flygtige Fødder
baade i Glæde og Sorg - hvad enten den ler eller
græder.
Mængden, Amor, saarer Du.
For de Tusinders Bryst passer dit Koggers Lager
af milde Pile for lunkne Hjerter,
dine Vaaben, der ridser - thi der kan ikke saares.

Og god er Du, Amor, skønt de kaad Dig skænder,
giver hvad Du har
og hvad de evner:
En Sommerdag med Sol og Sang.
Et Minde, der vemodigt klinger,
inderst i Sjælen,
som en fjern Melodi,
mens de videre drager,
de Tusind,
og dør - ved Enden af Livets Graa.
Men den ene Sommerdag, Amor,
skænkede medlidende Du.

II.

Venus -
skamløse Kvind,
der med blottet Lænd
frister paa Elskovs Torv
ravende Mænds
drukne Begær.

Svig føder din Aande,
Forrædere skaber dine Kys,
Bittert græder brudte Løfter,
Venus, ved din Dør.

Svegne Mænd
knytter i Smerte deres Hænder.
Bedragne Kvinder
- søvnløse blev de ved Dig -
stirrer med tørre Blik
paa den langsomt glidende Nat.

Men Du, Gudinde, ler
ubarmhjertigt og højt.
Strækker din dejlige Krop
11 med dobbelt Vellyst og ler
paa Tronen, Naturen Dig gav -
din Trone: Menneskets Drift.

Ej hører Du Graaden ved din Dør
og ikke dit Afkoms Forbandelser,
letfødte Børn af dit letsindige Skød.
Drifternes Frugt, som ingen Kærlighed skøttede:
Tilfældet er deres Plejemoder,
og de lever med knyttede Hænder.

Men Du hører dem ej.
Strækker med dobbelt Lyst
paa Tronen, Naturen har rejst,
din dejlige Krop -
paa Tronen, Menneskets Drift.

III.

Men Eros -
Du Hersker og Gud,
Du smiler tungsindigt,
støttet til dit mægtige Sværd,
Israels Dommeres ligt.

Streng er du at se
over de udvalgtes Flok.

Dit eneste Blik mørkner den svindende Sans,
og svimle føler de kun som et uendeligt Fald.
Der er ikke Himmel og Jord,
og Viljen dør
med det standsede Hjertes Slag -
naar Du - o, Eros -
gennemborer de Udvalgtes Bryst
med Skæbnens vældige Sværd.

12

Og døde, o, Gud
lar dem opstaa
til Kærligheds Liv.

Til Lykken?
Jeg véd det ej:
Lykken er sjældnen paa Jord.
Men hvis to Sjæle,
ramt paa den samme Tid
af det samme Sværd,
huser den hellige Ild -
da smiler Du, Herre og Gud.

Og stille, en Kerub lig
med dit Sværd,
staar Du, Mægtige, Vagt
foran to Saliges Dør.

KÆRLIGHED - AAGRERSKE DU ER

I

Kærlighed, Aagreske Du er,
Shylocks Renter Du ta'er!

Du ta'er Rente
i Skinsygens Angst,
er isner vor Sjæl
og matter vort Blod,
saa det rinder trægt;
og vi segner,
svimle,
13 og bæres knap
af de skælvende Knæ.

Og vi ser dem,
disse to
under Kys
og i Brunstens Favn,
og vi tror,
vi maa dø,
mens vi afmægtigt
raller deres Navn.

Kærlighed,
Aagreske Du er.
I Skinsygens Kval
Shylocks Renter du ta'er:
Et Skaalpund Kød,
Menneskets Hjerte.
Thi Dig kan ingen Portia formilde
og ingen kan standse din Kniv -
din, Kærligheds,
der raader for Død eller Liv.

II.

Kærlighed -
Aagreske Du er,
Shylocks Renter Du ta'er.

Du "forny"er"
i Tvivlsdages Elendighed,
naar Hjerteslaget er mat
og Kærlighed Ligegyldighed.
Naar vi pudser uden Rast
falmede Minder
til uægte Glans.

14

Og det er ikke Dag
og ikke Nat,
mens Tvivlen,
Heksen
med det ene Øje,
fikserer os og ler -
os, der Søvnngængere lig,
med opspilede Øjne
stirrer paa ét Ord
og én Tanke -
hvileløse,
viljeløse

Da, Kærlighed,
triumferer din Aager!

Bag Haab mod Haab
slæbes vi tungt
som saarede Ryttere
gennem Sandet.
Og Træhest rider vi
hver Time
med Bly under Fødderne - -

Da, Kærlighed,

var Brudd Lindring,
Død Velsignelse.

Da, Shylock,
triumferer din Ager,
mens Hjertet er mat
og Elskov Ligegyldighed.

III.

Kærlighed -
Aagreske Du er
Shylocks Renter Du ta'er.

15

Din Kvittering
er det yderste Brud.
Naar Solen dør,
og der er ikke Mennesker mer,
Skygger kun,
der mimrer Lyd,
som ikke vort Øre naa'r,
thi Sproget misted sin Klang,
som Solen har tabt sit Lys
- - mens midt i det store Tomme
de døde Tanker staar,
Viljen ligger knust,
og Hjertet er Lig.

Da dør det alt,
alt, hvad der
leved ved Dig,
Sanser, der vilde kun Dig,
Ønsker, Begær og Drift,
Tungen, der hviskede Dig,
Øren, der hørte kun Dig -
de dør, dør uden Dig.

Da, Kærlighed,
dør vi Døden
ti Gange -
alting dør,
alting leved ved Dig.

Og selv det sidste
store Levende -
Sorgen -
tøver kun kort
i Ligets Hus,
gaar og viger
for det uendeligt Tomme -
Sorgen - det sidste,
Skyggen efter Livet, som gik.

16

OTHELLO - MOHR

Othello - Mohr,
undertiden misunder jeg Dig.

Du havde Negerens Blod,
der, røde Flammer lig,
til Hjernen sig Vejen brød,
saa et Vanvid
betog Dig, Mohr,
og gjorde til Vaaben din Haand -
Skruen
om den Elskedes Hals.

Saa handled Du
og dræbte Desdemona.

Og det var godt at dræbe
for selv at dø
tæt til et koldt Legeme,
som ingen tør kærtegne mer
uden den kolde Jord.

Men Du, Othello, var Mohr,
og vi er kun hvide Mænd.
Vor Sorg hænger Graahimmel op,
hvorunder den langsomt sig slæber,
stump og forast,
kun raadløs
fra Angst og til Angst.

Vor Sorg, Othello, har ingen Klo,
vor Vrede intet Lyn.

17

Og dog var det godt at dræbe -
for selv at dø
tæt til et koldt Legeme,
som ingen tør kærtegne mer
uden den kolde Jord.

DEN DAG

De Dage
er ikke de tungeste,
hvor lig et sammenkrøbet Dyr
Angsten paa Hjertet hviler;
den ikke,
hvor Bruddets Nat
lægges om døde Sanser.

Thi Angsten lever,

Og Brudd er Smerte.

Men den Dag,
da Sorgens Skyer
spredes trægt
af ny Ligegyldighed,
og over dem
Sjælen
det store Intet ser
- den er den tungeste.

18

NAT

Nætter -
naar det søvnløse Savn
i Sørgeflor hyller
hvert Minde,
man ejer;
og i Ligtog alle Tanker
- selv den mindste -
følger Baaren
af den tabte Lykke ...

Nætter - I er tunge.

Men Nætter,
naar Lejet
under En brænder:
nidsk man maaler
Elskovens Timer,
dem, der til Vellyst
skænkes de tvende
nu - just nu,
mens man vaager.

Hvor man dem ser
hvor man dem kender.
Kys var aldrig
saa tætte,
Elskov saa hed,
Favntag saa enge,
Lysten var aldrig
saa paany ubændig,
som de i disse Timer,
den Glemte til Jammer.

De Nætter er sværest.

19

DER VAAGNEDE DEN MORGEN -

Der vaagnede den Morgen et Lig,
og det væmmedes selv
ved at Liget spiste,
at det stod op og gik om,
og at Liget talte.

Det vilde sove igen,
som et Lig sig sømmer -
og det lagde sig hen.
Men Søvnens kom ej:
Liget vaager.

MIN MODER

Hvorfor ser jeg bestandig
dit tungsindige Blik?
hvorfor hører jeg altid
din bedrøvede Røst?

Moder - er det fordi
det var den samme Jammer,
hvorunder Du led,
hvormed jeg kæmper?

Var det den samme Sorg,
der bragte Dig Døden,
Døden, den tidlige Død,
Blomstens, der knækkes, lig?

20

Jeg véd det ej:
din Smerte talte ikke.

Men jeg, jeg vilde saa gerne
nu lægge mit Hoved i dit Skød,
og dine Hænder skulde stryge mit Haar,
mens jeg skrifted mit Hjertes Nød.

Hvem véd? maaske gav det Trøst,
at der var samme Jammer,
- der kan føre til samme Død -
for Dig, min Moder, mit Udspring,
og mig, i hvem Du
forplantede din Nød.

TOMHED

Der gives Dage,

hvor selv Sorgen tier
og Sjælen sidder
midt i det store Tomme
ene,
Edderkoppen lig
og spinder - Tomhed.

NAT

Det var Nat allerede
og hvor var der stille i Stuen,
hvor de ved Lampens Skin
begge læsende sad.

21

Man hørte kun svagt
den knitrende Ild
og sagte mod Gulvet
den vuggende Lyd
af Stolen, hvori hun gynged.

Saadan læste de roligt.
Til paa én Gang de begge
løftede Blikket
og Øje i Øje
smilte de længe;

Hvor vi elsker, hviskede hun; -
og de læste igen.

SOMMERDAG

Det var en Sommerdag,
de gik ned fra Hradschin,
Solen laa rigt
over Paladsernes Haver,
og langs med Moldauens Bred
dufted Akazierne sødt.

Klokkerne lød
klingert over Nepomuks Bro
oppe fra Domen til Fest.
Hvor glimtede Moldauens Vand.

Paa Broen
en Vrimmel der var
af Levende, Folk og Fæ,
i Sydens Søndagsliv,

i Sydens Glød.

22

Og over det
Himlen laa,
saa klar og lys
som en Troendes
Salighedsdrøm.

Da standsede hun,
og i unævnelig Fryd -
som ene med ham
i en Verden
af Sol og Lys -
hviskede hun:

"Elskte, Nepomuks Mænd
saá først Lykken idag."

En Høst har visnet
Akaziernes Blad
siden da.

De vil grønnes igen,
og atter vil Elskovs Ord
hviskes under Nepomuks Mænd
- hviskes af andre igen.

BRAHMINEN

I

Hvorfor, Bajadere, frister Du hin Brahmin
med dine Læbers Rødt og med dine Smil?
Véd Du da ej, at i Templet ved Ganges' Bred
gav han Indiens Gud hele sit Liv?

23

Hvorfor, Bajadere, drager Du ad hans Vej
med dine Længsels Blik og med dine Ord?
Ser Du da ej, at ikkun mod Ganges' Vand
Stirrer med Sorg i Sind den stakkels Brahmin?

Hvorfor, Bajadere, strejfer Du vel hans Kind
med al din Aandes Glød og med dit Haar?
Véd Du da ej, at selv om han længtes mod Dig:
Indiens Gud - tog jo hans Liv.

(1882.)

II.

Kom og lad mig flette
Roser i dit Haar,
Du, Glædens Præstinde,
og dans og blot
din dejlige Lænd,
skønne Præstinde.

Stum sidder Brahmas Søn:
Øjet uden Begær
hviler paa din fremmede Skønhed.
Ham bringer din Lænd
intet Budskab om Lyst.
Og ikke din høje Barm
er bølgende Puder
for hans Vellyst -
til at dække med Kys.

Ham er din hvide Hud
ikke levende Silke
ikke for hans Mund
og ikke for hans kælede Hænder;
og ej dine Læber
en blodig Blomst,
i hvis Sødme begravet
han drak Berusning.

24

Og dog - lad mig flette
Roser i dit Haar,
dans, Præstinde!
Kælen som Pantren i Spring,
kysk som Dommæas Søn,
skøn som en Jomfru fra Melos -
da maaske
væktes han,
Sønnen af Brahma.

Ja - jeg vil flette
Roser i dit Haar,
Glædens Præstinde.
Selv vil jeg blotte din Lænd,
selv vil jeg binde dit Skørt.

Men han, ak, Brahmas Søn,
dog bli'r Dig fremmed.

III.

Jeg søgte ham, Brahminen,
under Palmernes Kroner,
spurgte ham stille,
mens Stjernerne tændtes:

Hvad er at leve?
- At maatte forsage!

Hvad er at nyde?
- At forbryde sig mod Gud!

Saa talte han, den Arme,
under Palmernes Kroner.
Ganges flød stille,
mens Stjernerne tændtes.

25

CHOPINS BALLADE

Geni, Du Gave til Elendighed,
hvor Aanden, selv fattig,
kun gør de andre rige,
og Verden, den lever,
af hvad der dem fortærer.
Ilden - Ilden,
som deres Sjæle brænder ...
Geni, du Gave til Elendighed.

Chopins Ballade,
den, der længst
vil bære hans Navn,
fordi i den
dybest hans Hjerte har blødt -
den om George Sand
spillede hun.

Kærlighed -
al din Sødmes Sødme,
som ingen Ord kan male,
Kærlighed -
Kvalen i din Kval,
som ingen Tanke maalte,
Kærlighed -
dine Flammers Flamme
spillede hun.

Mens selv hun kold,
Præstinden i Templet lig
under Offersangens Forvirring,
ubevæget sad.

Hvor var Ansigtet blegt,
og Munden, til Vellyst skabt,
var næsten kruset til Spot;
26 mens Øjnene store
og Barnets lig
sorgfulde laa -
Bleghedens Gaade.

Hvor skøn hun var:
Brillanter over Silkedragtens Flod.
Skønnere var ingen
Dronning under Mængdens Tilbedelse
end hun,
mens de dejlige Arme,

Tusinders Fristelse,
hen over Flygelet fløj.

Ild hun udgød
og læskede Længslerne,
æggede Hjerter, der frøs,
saa de drømte sig hede,
vækkede Sjæle af Død,
saa de troede sig leve,
kaldte for et Nu
denne Lazarus af Graven
til Liv -
Lidenskabers Liv.

Men selv hun kold,
Præstinden i Templet lig
under Offersangens Forvirring
uberust sad,
uberust og sørgmodig.
Og, stolt, under Bifaldets Larm,
Ekko af Verdensrys Sejerssang,
bøjede hun kun Hovedet tavst.

Hvor de skreg i den vældige Sal,
hvilken Jubel der var -
hun der ude stod i Kulissernes Halvlys:
27 hvor var Ansigtet blegt
og Munden, til Vellyst skabt,
hvor var den sørgmodig,
medens hun hviskede svagt:
Ja - lykkelige - J

Geni - Du Gave til Elendighed,
hvor Aanden, selv fattig,
kun gør de andre rige,
og Verden, den lever
af hvad der dem fortærer,
Ilden - Ilden,
som deres Sjæle brænder ...
Geni - Du Gave til Elendighed.

ALTING SLUKKES OG DØR -

Alting slukkes og dør:
Dagen og dens Sol,
de synker i Skumring og Mørke,
Menneskelivet,
det glider ud i Tavshed.
Sommeren dør
i Høstens de lange Aftner;
Blomsterne dør
stille og Blad for Blad.
Ungdommen dør,
saa langsomt,
vi véd det ikke,
Illusionerne med,
lydløst og én efter én.

En Dag ligger selv
vor Kærlighed
død i sit Kammer.
Den Dag døde vort Haab.
Den Dag sluktes vort Liv.

DØD, DU, SOM ALTID -

Død,
Du, som altid
ved mit Hovedgærde sidder,
ved min Side gaar
og bestandig paa mig stirrer
med stærke Øjne.

Død -
lad mig langsomt
vænnest til dit Selskab,
saa, naar en Dag Du
Haanden
mod mig strækker,
frygtløs min
i din jeg lægger
og dør,
som jeg levede:
gudløs.

GIV MIG -

Giv mig, Du døde Gud,
giv mig, Du tomme Himmel,
én Dag i Livets Sol,
én Dag blot levet fuldt:
i Elskov elsket.

VAR DER EN GUD -

Var der en Gud,
jeg vilde ham bede
at lade mig sove
fast
Millioner Aar
og vaagne først,
naar alle Verdner var slukte
og ingen dødelige mer,
gejle Hunde lig,
efter Nydelsen, der flygter,
forgæves løb.
Og ingen Forplantningens Drift
i det Levendes Hjerte
Elskov udsaaede til Kval
og fødte den navnløse Angst -
med Begæret, der
Sjælene nager
lig en fortidig
Øgles Klo.
30 Naar alt var endt
og den sidste Drøm
med det sidste Hjerte slukt,
mens Stjernerne som brystne Øjne saá
stille
paa det stille Tomme -
da vilde jeg vaagne
og dø
"i en lykkelig Time".

DU STORE INTET -

Du, store Intet,
som paa Livet
venter;
uhyre Grav,
hvor Verdener
fylder som Sandskorn -

Lær mig, Du Vældige, ret hvor ringe jeg er,
selv til en Klage for ringe -
saa tavs jeg maa gaa,
men med Hovedet oprejst
- frem i det evige Mørke.

FÆDRELAND

Fædreland,
Plet af Jord paa Jorden;
Fædreland,
Du, vort Sekels Polen,
indad sønderslidt
og udad sønderlemmet;
Fædreland,
sørgeklædte Moder,
lær os:
smaa at være.
Lær med Taalmod os
Hverdagsdragt at bære -
Arbejdsdragt -
Moder,
Dig til Ære.